

Ιστορικό



Ο Βιτσέντζος Κορνάρος είναι ο αυθεντικότερος ποιητής της αναγεννησιακής Κρήτης. Ενεντός στην καταγωγή γεννήθηκε στην περιοχή της Σητείας και πέθανε στο Ηράκλειο. Έζησε όλα του τα χρόνια στην Κρήτη. Στη Σητεία έχει δημιουργηθεί ένα εξαιρετικά εντυπωσιακό Μουσείο που αποκαλείται “Εστία Βιτσέντζου Κορνάρου”. Από την Τραπεζούντα της Σητείας, το χωριό που γεννήθηκε μέχρι τον Χάνδακα (Ηράκλειο) που έκλεισε τα μάτια του, το 1613, ο ποιητής του Ερωτόκριτου, έζησε μια περιπετειώδη ζωή, από την οποία άντλησε τις υπέροχες πινελιές του μεγαλειώδους πονήματός του.

Πόσοι γνωρίζουν ότι ο Βιτσέντζος Κορνάρος ήταν συνομίληκος του Σαίξπηρ, του Θερβάντες, του Γαλιλαίο και του Θεοτοκόπουλου;



ΒΙΤΣΕΝΤΖΟΣ ΚΟΡΝΑΡΟΣ

Ο ποιητής της λεβεντιάς και του έρωτα

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΑΝΝΑ ΚΑΛΑΪΤΖΗ





Το καθιστικό-αναγνωστήριο του μουσείου στο Πισκοκέφαλο Σπτείας.
Η είσοδος της οικείας Κορνάρου με το οικόσημό της.

Είχαμε ιδροκοπήσει γυρίζοντας τις γειτονίες και τα σπίτια όπου έζησε ο μεγάλος –πραγματικά πολύ μεγάλος – Ενετοκρητικός ποιητής της Κρητικής Αναγέννησης, όταν αποκαμωμένοι και λιγάκι ανυπόμονοι ανεβήκαμε τα τριζάτα σκαλοπάτια ενός παλιού σπιτιού στο κέντρο της Σπτείας.

Βρισκόμασταν στη διασταύρωση των οδών Κορνάρου και Καζαντζάκη, κάτω από τον αριθμό 95. Το παλιό δίπατο σπίτι είχε υποστεί μια επανορθωτική διαρρύθμιση, καθώς στον όροφο είχε δημιουργηθεί ένας τεράστιος ανοιχτός χώρος που φαινόταν ότι μόλις είχε ανακαινισθεί και γι αυτό ήταν ακόμη σχεδόν άδειος.

Ο χώρος αποκαλείται πια **Στέγη Βιτσέντζου Κορνάρου** και είναι μια ζωντανή κοιτίδα πολιτισμού και τέχνης, μνημόνιο στον θρυλικό ποιητή της Κρήτης.

Μπροστά μου, καθώς διέσχιζα την αίθουσα μαζί με την (ουσιαστική) ξεναγό μας **Ιουλία Ζαφειράκη**, απλώθηκε ένα μα-

κρόστενο τραπέζι, στην κεφαλή του οποίου δυο άνθρωποι ξεφύλλιζαν ένα Ημερολόγιο που μόλις είχε κυκλοφορήσει.

Ήταν ο **Αντώνης Ανψηπτάκης** μαζί με τον **Γιώργη Ζερβάκη**, δυο αξιόλογοι και δραστήριοι Σπτεϊακοί που τρέχουν τα θέματα της Στέγης και οι οποίοι μας υποδέχτηκαν με περίσσια ευγένεια και φιλοξενία.

Το πρώτο πράγμα που έκαναν ήταν να μας δωρίσουν το υπέροχο Ημερολόγιό τους, το εξώφυλλο του οποίου κοσμεί ένα θαυμάσιο ζωγραφικό έργο του **Α. Ανδρουλάκη** που έγινε με την παραγγελία της Στέγης Βιτσέντζου Κορνάρου.

Η έκπληξη δυναμώνει με τη θέα του οπισθόφυλλου που περιέχει εννιά ξεχωριστούς και ξενόγλωσσους τίτλους – μεταφράσεις και εκδόσεις του Ερωτόκριτου. Αλλά στο εσωτερικό του οπισθόφυλλου, που ο Αντώνης θέλησε με επιμονή να μας διαβάσει ο ίδιος, ακούμε το παρακάτω απόσπασμα που υπογράφει ο λογοτέχνης,



ΟΙΚΙΑ
ΒΙΤΣΕΝΤΖΟΥ
ΚΟΡΝΑΡΟΥ





Εσωτερικοί χώροι του μουσείου Βιτσέντζου Κορνάρου στο Πισκοκέφαλο

επιμελητής και κριτικός (και κρητικός) **Γιάννης Κιουρτσάκης**, παρμένο από το έργο του **“Ελληνισμός και Δύση στο Στοχασμό του Σεφέρη”**:

“με το πέρασμα του καιρού τα άξια έργα μας φωτίζουν μ’ ένα φως όλο και περισσότερο νέο, έχουν τη δύναμη να μας συμπληρώνουν και μας ζητούν να τα συμπληρώνουμε...”

Πόσοι ξέρουμε ή έχουμε ακούσει ότι ο **Σαίξπηρ**, ο **Θερβάντες**, ο **Γαλιλαίος**, ο **Θεοτοκόπουλος** και ο **Βιτσέντζος Κορνάρος**, αλλά και πολλοί άλλοι ισάξιοί τους που ασχολήθηκαν με τα γράμματα, τις επιστήμες και τις τέχνες, ήταν σύγχρονοι και ανήκαν στο ίδιο αναζωογονητικό ρεύμα που ονομάστηκε **Αναγέννηση**;

Σαν άκουσα την εισαγωγή που μου διάβασε ο Αντώνης απόρησα με τον μελετητή και ζήτησα να μου επαναλάβει το όνομά του.

“Γιάννης Κιουρτσάκης”, μου λέει.

Μα ο Γιάννης ο Κιουρτσάκης είναι γνωστός μου. Κι μάλιστα έχει σπίτι στο Πήλιο, τι γυρεύει στην Κρήτη;

ΒΙΤΣΕΝΤΖΟΣ ΚΟΡΝΑΡΟΣ





Η Ιουλία Ζαφειράκη και η Κατερίνα Παφύτα μπροστά από την εκκλησία του Αγ. Γεωργίου στο Πισκοκέφαλο.

Μα η καταγωγή του είναι απ' εδώ, από τα Χανιά.

Έτσι έμαθα ότι σημαντικό μέρος από το έργο της Στέγης οφείλεται στη φιλοπονία, την έρευνα και τον σχολιασμό του πανάξιου αυτού παράγοντα των γραμμάτων και ιδιαίτερα στενού φίλου των ιδρυτών της Στέγης, του Γιώργου και της Αλίκης Γαλανάκη.

Αλλά ας ακούσουμε τι λένε μερικοί από τους επιφανέστερους μελετητές του έργου του Κορνάρου.

Και πρώτος από όλους ο **Γιώργος Σεφέρης**: “Η γλώσσα του Κορνάρου είναι η τελειότερα οργανωμένη γλώσσα που άκουσε ο μεσαιωνικός κι ο νεότερος Ελληνισμός”.

Ο **Roderick Beaton** χαρακτηρίζει τον Κορνάρο ως “πρωτοπόρο που προλαμβάνει το σύγχρονο μυθιστόρημα”.

Ο **David Holton** έγραψε πως η γλώσσα του Κορνάρου είναι ένα “πάντρεμα ντόπιας και ιταλικής κουλιούρας, που δεν έχει αναγνωριστεί ακόμη διεθνώς όπως θα της άξιζε”...

Ο **Βιτσέντζος Κορνάρος** υπήρξε ένας από τους κυριότερους εκπροσώπους της **Κρητικής Αναγέννησης**. Γεννήθηκε, όπως θα δούμε παρακάτω, σε ένα ερημικό κι

εγκαταλειμμένο χωριουδάκι της Σπείτας, την **Τραπεζούντα**, το **1553** και ήταν γόνος της εξελληνισμένης βενετσιάνικης οικογένειας. Κορυφαίο του έργο υπήρξε το έμμετρο μυθιστόρημα **Ερωτόκριτος** που αποτελείται από **10.012** στίχους.

Το κρητικό αυτό αριστούργημα οργανώνεται σε πέντε ενότητες, οι οποίες τιτλοποιούνται ως εξής: Έρωτας, Παλικαριά, Δοκιμασία, Πόλεμος, Λύτρωση...

Είναι γραμμένο σε δίστιχο ιαμβικό δεκαπεντασύλλαβο κι έχει μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες, διδάσκεται δε στα πανεπιστήμια, χώρια που έχει εμπνεύσει πολλούς μουσικούς, ζωγράφους και καλλιτέχνες.

Ο ποιητής έζησε με την οικογένειά του σε ένα μικρό σπιτάκι στο **Πισκοκέφαλο** Σπείτας. Από κει έφυγε για να μετακομίσει στον Χάνδακα (Ηράκλειο) όπου έζησε μέχρι το **1613**, οπότε και πέθανε.

Η Στέγη Βιτσέντζος Κορνάρος ιδρύθηκε στη Σπείτα με σκοπό να γίνει κέντρο δημιουργίας, πολιτισμού και ψυχαγωγίας και με απώτερη προοπτική και φιλοδοξία να βάλει την ωραία πόλη του Λασιθίου στον πολιτιστικό χάρτη της Ευρώπης.

Ήδη τα πρώτα βήματα έγιναν και τούτοι δω οι άνθρωποι εκτός του ότι συλλογιού-



νται καλά κι ελεύθερα, έχουν μέχρι τώρα επιδείξει τέτοια δραστηριότητα που το έργο τους φαίνεται και δια γυμνού οφθαλμού. Όμως είναι η ώρα ν' ακολουθήσουμε τα βήματα του κρητικού ποιητή, στα μέρη δηλαδή που γεννήθηκε, μεγάλωσε, έπαιξε, ανατράφηκε και αντρώθηκε, καθώς κι εκεί όπου ξετυλίχτηκαν μερικές από τις δυναμικές περιπέτειές του...

Έχουμε ξεκινήσει πρωί από τον οικισμό Θόλο, που βρίσκεται απέναντι από την ακατοίκητη βραχονησίδα της Ψείρας και φτάνοντας στη Σητεία, συναντάμε την Ιουλία Ζαφειράκη, που μας περιμένει μετά βαΐων και κλάδων στην όμορφη παραλία της γραφικής πόλης.

Από εκεί παίρνουμε τον δρόμο για το Πισκοκέφαλο, τρία χιλιόμετρα δυτικά της Σητείας, όπου συντηρείται το παλιό σπίτι της φαμίλιας του Κορνάρου, το οποίο έχει μετατραπεί σε μουσείο.

Έξω από το σπίτι – μουσείο του Κορνάρου μας περίμενε η κυρία **Κατερίνα Παφύτα**, ειδική ξεναγός του Κορνάρου και συγγραφέας του πολύ αξιόλογου βιβλίου **“ΠΙΣΚΟ-ΚΕΦΑΛΟ περιδιάβαση στα μονοπάτια της ιστορίας και του πολιτισμού”**

Το παλιό σπίτι ανακαινίστηκε με περίσσια

φροντίδα και με σεβασμό στο ύφος της εποχής, διατηρώντας πολλά από τα κειμήλια της οικογένειας. Στην είσοδο, αριστερά της ωραίας ξύλινης ταμπλαδοτής πόρτας, υπάρχει το μαρμαρίνο οικόσημο της οικογένειας Κορνάρου, ενώ το εσωτερικό του σπιτιού χωρίζεται σε δυο ανεξάρτητα οικήματα, ένα δεξιά μονώροφο κι ένα δίπατο αριστερά, στο οποίο συνυπάρχουν αρμονικά ταιριασμένα διάφορα παλιά εργαλεία και αντικείμενα οικοσκευής παλιάς τεχνολογίας.

Όλη αυτή την όμορφη παρουσίαση ανέλαβε και εκτέλεσε ο **Πολιτιστικός Σύλλογος Πισκοκέφαλου** “Βισσέντζος Κορνάρος”, τα μέλη του οποίου αμέσως μετά μας δεξιώθηκαν στο κεντρικό καφενείο του πανέμορφου χωριού.

Είχε προηγηθεί ένας ωραίος εσωτερικός περίπατος στα σοκάκια του Πισκοκέφαλου, και μια επίσκεψη στην κεντρική εκκλησία του χωριού, στο ασβεστωμένο αέτωμα της οποίας κάτω από το σταυρό συνυπάρχουν εντοιχισμένα το οικόσημο των Κορνάρου και ένας πέτρινος κύκλος με έξι περιφερειακές τρύπες.

Εξαιρετικά πρωτότυπο τέμπλο διακοσμεί την εκκλησία του **Αγίου Γεωργίου**, μα

Γραφικές γωνιές του Πισκοκέφαλου.









Ο ενετικός πύργος του Κοργάρου
σε αγροτική θέση της Μυρσίνης, δίπλα από
το παμπάλαιο εκκλησάκι του Αγ. Αντωνίου.

εκείνο που ξεχωρίζει είναι το διπλό ξύλινο πλέγμα του γυναικωνίτη, θαύμα ξύλινης κατασκευής.

Τα φιλόξενα μέλη του Πολιτιστικού Συλλόγου προσφέρθηκαν να μας ξεναγήσουν στο χωριό που γεννήθηκε ο ποιητής και που είναι ακατοίκητο κι ερειπωμένο. Μετά από διαδρομή 2,5 χιλιομέτρων από το Πισκοκέφαλο, οδηγούμαστε στην **Τραπεζούντα** στην οποία δεν υπάρχει τίποτα σήμερα εκτός από το εκκλησάκι στην κορυφή του λόφου. Από εκείνο το σημείο όμως η θέα στον κόλπο της Σπείας είναι μεγαλειώδης. Οστόσο η ξεναγήσή μας δεν τελειώνει εκεί. Κατεβαίνοντας από τον λόφο της Τραπεζούντας κάνουμε μια παράκαμψη για να επισκεφτούμε το πανέμορφο μεταβυζαντινό εκκλησάκι των **Αποστόλων Πέτρου και Παύλου**. Ένα καταπληκτικό κτίσμα του 11^{ου} αιώνα, σταυροειδές με τρούλο, πνιγμένο μέσα στις χαρουπιές και στους ελαιώνες.

Μια ολόκληρη μέρα έχει αφιερωθεί στα στέκια του Βιτσέντζου και στους ωραίους ανθρώπους που συντηρούν τη μνήμη του μεγάλου αυτού Ενετοκρητικού ποιητή. Η επόμενη μέρα ήταν αφιερωμένη στον **Μόχλο**, το νησάκι με τον υστερομινωικό πολιτισμό και την πολύ σπουδαία περιήγηση σε αυτό.

Όπως πάντα (και λέω πάντα γιατί δεν είναι η πρώτη φορά), όταν κατηφορίζουμε στον Μόχλο, περνάμε για μια ρακή κι ένα καλημέρισμα από το στέκι του **Γιώργη Φραγγιαδάκη**.

Ο τελευταίος, που μας έχει ξετρελάνει με τους κρητικούς μεζέδες του, μας προτείνει, αφού ασχολούμαστε με τη μνήμη του Κορνάρου, να επισκεφτούμε τον **Ενετικό Πύργο**, όπου ο Βιτσέντζος φέρεται να μονομάχησε με κάποιον Ενετό, με αποτέλεσμα ο πύργος να αποκτήσει ξεχωριστή αξία, τόσο ιστορική, όσο και αρχιτεκτονική. Από το λιμανάκι του Μόχλου, παίρνουμε τον παραλιακό δρόμο προς τη **Μυρσίνη**. Θα διανύσουμε 3,5 περίπου χιλιόμετρα μέχρι που θα βγούμε από τον περιφερειακό άξονα **Μόχλου – Τουρλωτής – Σφάκας**, κινούμενοι δίπλα από μια αποθήκη παλιών μηχανημάτων.

Θ' ανεβοκατέβουμε ρεματιές, λόφους και πρανή της κρητικής εξωκώρας για άλλα 2,5χλμ. περνώντας κάτω από το εκκλησάκι του **Αγίου Δημητρίου**, με σκαστό χωματόδρομο, μέχρι που σε μια στροφή θα μας αιφνιδιάσει η εντυπωσιακή μεγαλοπρέπεια ενός πανύψηλου πύργου, που ξεπηδά ανάμεσα από τη δασιά βλάστηση μιας χαράδρας.

Ο πύργος βρίσκεται σε μια απόμερη γωνιά του κόλπου του Μόχλου, σε απόσταση 24 περίπου χιλιομέτρων από τη Σπεία. Είναι τετράγωνος, πατρόχτιστος και χρησιμοποιήθηκε ως παρατηρητήριο από την περίοδο της Ενετοκρατίας. Είναι διώροφος κι έχει ύψος **12** μέτρα, με δυο εισόδους (μια για κάθε όροφο), ενώ στην κορυφή του φέρει πολεμίστρες.

Δίπλα από τον πύργο υπάρχει το παλιό εξωκλήσι του **Αγίου Αντωνίου**, με σπάνιες τοιχογραφίες και μια αναφορά στον αυτοκράτορα **Αλέξιο Κομνηνό**. Επίσης διατηρείται ένα χάραγμα στον τοίχο, με ημερομηνία **1677** που υπογράφει ο Βιτσέντζος Κορνάρος, πράγμα όμως που δεν ανταποκρίνεται στην ιστορική αλήθεια.

Οι Οθωμανοί, λέγεται, έβαλαν φωτιά στον Πύργο, όπως και οι ντόπιοι, αργότερα, δυναμίτη, αλλά ο Πύργος είχε τέτοια αντοχή που ράγισε μεν αλλά δεν έπεσε ποτέ.

Αναστρώθηκε το **1920** κι από το **1990** είναι επισκέψιμος...

ΣΤΕΓΗ ΒΙΤΣΕΝΤΖΟΣ ΚΟΡΝΑΡΟΣ:

ΚΟΡΝΑΡΟΥ 95 & ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ
72300 ΣΗΤΕΙΑ | τηλ.:2843022042
www.vitsentzoskornaros.org

Η Βυζαντινή εκκλησία των Αγίων Αποστόλων, Πέτρου και Παύλου.

Τάματα στην εκκλησία της Τραπεζούντας, το μόνο σωζόμενο κτίσμα στο γενέθλιο χωριό του Κορνάρου

